

Studija o proračunu stope WACC za 2018. godinu

Tržište mobilne telefonije

Reliance Restricted

02.08.2019. | Finalni izveštaj



Ernst & Young d.o.o. Beograd
Antifašističke borbe 13a,
11070 Beograd
Republika Srbija
www.ey.com

Reliance Restricted

Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge
Palmotićeve 2
11000 Beograd
Republika Srbija

Studija o proračunu stope WACC za 2018. godinu – Tržište mobilne telefonije

02.08.2019.

Poštovani,

U prilogu Vam dostavljamo studiju o proračunu stope WACC za 2018. godinu za tržište mobilne telefonije (operatori sa značajnom tržišnom snagom na veleprodajnom tržištu terminacije poziva u mobilnoj mreži su Telekom Srbija a.d. Beograd, Telenor d.o.o. Beograd, VIP Mobile d.o.o. Beograd, Globaltel d.o.o. i Mundio Mobile d.o.o.) u skladu sa ugovorom iz javne nabavke (br. 1-02-4042-16/19-3).

Svrha ove studije je obračun ponderisane prosečne cene kapitala (WACC) za potrebe kontrole cena regulisanih usluga operatora sa značajnom tržišnom snagom.

WACC stopa je obračunata u skladu sa konkursnom dokumentacijom u nominalnoj vrednosti i izražena je u dinarima (RSD) i pre poreza za datum 31.12.2018. godine.

Obračun je izvršen na osnovu Pravilnika o primeni troškovnog principa, odvojenih računa i izveštavanju od strane operatora sa značajnom tržišnom snagom u oblasti elektronskih komunikacija (Službeni glasnik RS, broj 52/11), a u skladu sa međunarodno priznatom metodologijom.

Stojimo Vam na raspolaganju za sva pitanja.

S poštovanjem,

Ernst & Young d.o.o. Beograd



Kratak pregled Sadržaj

1	Rezime
2	Metodologija
3	Cena sopstvenog kapitala
4	Cena pozajmljenog kapitala
5	Pregled stope WACC
6	Prilozi

Rezime

1

Pregled svrhe izrade studije o ponderisanoj prosečnoj ceni kapitala, osnovni podaci o operatorima na tržištu mobilne telefonije kratak pregled svih parametara korišćenih u obračunu

Strana 4*Opšte informacije, strana 5**Pregled svih parametara u obračunu prosečne cene kapitala, strana 6*

Metodologija

2

Metodologija korišćena za obračun ponderisane prosečne cene kapitala

Strana 7*Ponderisana prosečna cene kapitala, strana 8*

Cena sopstvenog kapitala

3

Obračun cene sopstvenog kapitala i svih parametara koji ulaze u obračun

Strana 9*Cena sopstvenog kapitala, strana 10**Cena sopstvenog kapitala – kalkulacija primenom CAPM, strana 11**Stopa prinosa na nerizična ulaganja, strana 13**Beta koeficijent, strana 15**Beta koeficijent – kalkulacija, strana 16**Odabir beta koeficijenta, strana 17**Premija za tržišni rizik, strana 19*

Cena pozajmljenog kapitala

4

Obračun cene pozajmljenog kapitala i svih parametara koji ulaze u obračun

Strana 20*Definicija cene pozajmljenog kapitala i kratak pregled, strana 21**Cena pozajmljenog kapitala – obračun, strana 22**Racio D/E, strana 23*

Pregled stope WACC

5

Pregled svih parametara korišćenih za kalkulaciju ponderisane prosečne cene kapitala

Strana 24*Sumarni pregled svih parametara, strana 25*

Prilozi

6

Pregled finansijskih izveštaja

Strana 26*Telekom Srbija a.d. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja i bilnas uspeha, strana 27**Telenor d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja i uspeha, strana 29**VIP mobile d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja i uspeha, strana 31**Globaltel d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja i uspeha, strana 33*

1

Rezime

Pregled svrhe izrade studije o ponderisanoj prosečnoj ceni kapitala, osnovni podaci o operatorima na tržištu mobilne telefonije i kratak pregled svih parametara korišćenih u obračunu

U ovoj sekciji:	Strana
Opšte informacije	5
Pregled svih parametara korišćenih u obračunu ponderisane prosečne cene kapitala	6



1 Rezime

Opšte informacije

1 Rezime

- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC
- 6 Prilozi

Opšte informacije

Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge (RATEL) je angažovala Ernst & Young d.o.o. Beograd (EY) za izradu studije o proračunu WACC stope (stope prosečnih troškova sopstvenog i pozajmljenog kapitala ponderisanih učešćem sopstvenog i pozajmljenog kapitala u ukupnom kapitalu) na dan 31.12.2018. godine za potrebe formiranja cena operatora sa značajnom tržišnom snagom (ZTS) u skladu sa Pravilnikom o primeni troškovnog principa, odvojenih računa i izveštavanju od strane operatora sa značajnom tržišnom snagom u oblasti elektronskih komunikacija („Službeni glasnik RS“, broj 52/11, u daljem tekstu: Pravilnik).

Svrha obračuna

Na tržištu mobilne telefonije u Republici Srbiji u 2018. godini usluge su pružali operatori Telekom Srbija a.d. Beograd, Telenor d.o.o. Beograd, VIP mobile d.o.o. Beograd i Globaltel d.o.o.

Regulatorne obaveze koje operatori sa značajnom tržišnom snagom imaju između ostalog uključuju i kontrolu cena.

Pri obračunu cena regulisanih usluga koje pružaju operatori sa značajnom tržišnom snagom potrebno je odrediti razumnu stopu prinosa. Razumna stopa prinosa predstavlja stopu koju operatori mogu očekivati na konkurentnom tržištu i koja bi trebalo da nadoknadi oportunitetne troškove angažovanog kapitala koji nastaju prilikom pružanja regulisanih usluga. Stopa koja bi bila ispod oportunitetnih troškova bi destimulisala investicije, a previsoka stopa bi dovela do narušavanja konkurentnosti i prevelikog profita.

U tom smislu, razumna stopa prinosa treba da omogući da kreditori ostvare svoje interese koji se vezuju za ostvarenje prinosa u vidu kamata, kao i da vlasnici ostvare prinose u skladu sa visinom rizika kome su izloženi. Iz tog razloga, cena sopstvenog i pozajmljenog kapitala može se smatrati najadekvatnijom merom prinosa.

Utvrđivanje cene kapitala, kao mere prinosa koja se zaračunava prilikom formiranja prodajnih cena regulisanih usluga, predstavlja važan deo regulacije cena usluga operatora sa značajnom tržišnom snagom. Ona takođe utiče na prihode operatora sa značajnom tržišnom snagom, kao i na cene koje plaćaju ostali učesnici na tržištu za usluge pružene od strane operatora sa značajnom tržišnom snagom.

Datum obračuna WACC stope

WACC stopa je obračunata na dan 31.12.2018. godine.



1 Rezime

Pregled svih parametara korišćenih u obračunu ponderisane prosečne cene kapitala

1 Rezime

- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC
- 6 Prilozi

Cena sopstvenog kapitala

1. Stopa prinosa na nerizična ulaganja – detaljnije na stranama 13 i 14
2. Premija za tržišni rizik zemlje – detaljnije na strani 14
3. Beta koeficijent – detaljnije na stranama 15 - 18
4. Premija za tržišni rizik – detaljnije na strani 19

Cena pozajmljenog kapitala

Za određivanje cene pozajmljenog kapitala korišćeni su sledeći izvori:

1. Stopa prinosa na nerizična ulaganja uvećana za premiju za tržišni rizik zemlje – podaci o evropskoj obveznici sa rokom dospeća od 10 godina, sa sajta Capital IQ
2. Kreditna premija – Capital IQ sajt, detaljnije na strani 22

Pregled ponderisane prosečne cene kapitala	Vrednost
Cena sopstvenog kapitala, EUR	12,01%
Stopa prinosa na nerizična ulaganja+Premija za tržišni rizik zemlje	5,62%
Beta koeficijent	0,83
Premija za tržišni rizik	5,50%
Cena pozajmljenog kapitala (pre poreza), EUR	6,48%
Stopa prinosa na nerizična ulaganja+Premija za tržišni rizik zemlje	5,62%
Kreditna premija	0,86%
D / E	0,63
E / (D+E)	0,61
D / (D+E)	0,39
Poreska stopa	15,00%
WACC pre poreza, nominalan, u EUR	9,88%
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Srbiji	2,83%
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Evrozoni	1,75%
Cena sopstvenog kapitala pre poreza, RSD	13,20%
Cena pozajmljenog kapitala, RSD	7,61%
WACC pre poreza, nominalan, u RSD	11,05%

Izvor: EY kalkulacija

Korekcija WACC stope iz EUR u RSD

Parametri korišćeni za kalkulaciju cene sopstvenog kapitala i cene pozajmljenog kapitala su prikazani za valutu EUR. EY je izvršio korekciju cene sopstvenog kapitala i cene pozajmljenog kapitala korišćenjem Fišerove formule:

$$\frac{(1 + Ke) * [1 + \pi_S]}{[1 + \pi_E]} - 1$$

K – cena pojedinog izvora finansiranja

π_S – projektovana dugoročna inflacija za Srbiju

π_E – projektovana dugoročna inflacija za Evrozonu

D/E ratio

Za određivanje D/E racija i pondera za učešće pojedinih izvora finansiranja u ukupnim izvorima finansiranja korišćeno je:

1. Grupa uporedivih kompanija, na bazi podataka sa sajta Capital IQ – detaljnije na stranama 23

Dugoročna projektovana stopa inflacije

Dugoročna projektovana stopa inflacije za Srbiju i dugoročna projektovana stopa inflacije za Evrozonu su preuzete sa sajta Međunarodnog monetarnog fonda i korišćen je šestogodišnji prosek projektovanih stopa inflacije.

Detaljnije na strani 25

2

Metodologija

Metodologija korišćena za obračun ponderisane prosečne cene kapitala

U ovoj sekciji:

Strana

Ponderisana prosečna cena kapitala

8



2 Metodologija

Ponderisana prosečna cena kapitala

1 Rezime

2 Metodologija

3 Cena sopstvenog kapitala

4 Cena pozajmljenog kapitala

5 Pregled stope WACC

6 Prilozi

Ponderisana prosečna cena kapitala

Preduzeća u savremenim tržišnim privredama se mogu finansirati iz velikog broja različitih izvora. Finansiranje iz eksternih izvora najčešće podrazumeva emitovanje i prodaju hartija od vrednosti, odnosno finansijskih instrumenata, bilo da se radi o osnovnim ili izvedenim instrumentima, odnosno finansijskim derivatima. Važno je konstatovati da kapital nije besplatan, odnosno da on ima svoju cenu. Međutim, kod eksternih izvora finansiranja ta cena predstavlja realni trošak finansiranja za preduzeće, odnosno ona pretpostavlja stvarno izdavanje gotovine, po osnovu kamate ili dividende, za pribavljeni kapital.

Pored utvrđivanja cena pojedinih izvora finansiranja za preduzeće je značajno da utvrdi prosečnu cenu kapitala, kao ponderisani prosek cena pojedinih izvora. Ova cena se često koristi kao kriterijum rentabilnosti prilikom ocene investicionih ulaganja ili kao diskontna stopa prilikom utvrđivanja vrednosti preduzeća.

Metodologija korišćena za izračunavanje ponderisane prosečne cene kapitala u ovoj studiji je široko prihvaćena u praksi od strane finansijskih stručnjaka, a takođe je i konzistentna sa metodologijom koju koriste regulatorna tela.

Ponderisana prosečna cena kapitala predstavlja ponderisanu aritmetičku sredinu cena pojedinih izvora finansiranja. Pondere čine učešća pojedinih oblika izvora finansiranja u ukupnim izvorima finansiranja.

Obračun WACC-a pre oporezivanja odnosi se na obračun stope prinosa koju operator sa značajnom tržišnom snagom treba da ostvari kako bi ostvario prinos za svoje vlasnike i poverioce.

Parametri koji se koriste za obračun ponderisane prosečne cene kapitala se najčešće moraju procenjivati, zbog čega se često u obračun unose subjektivne pretpostavke.

Obračun

Formula koja se koristi za obračun ponderisane prosečne cene kapitala pre obračunatog poreza na dobit je sledeća:

$$\text{WACC pre poreza} = \frac{R_E}{1-t} * \frac{E}{D+E} + R_D * \frac{D}{D+E}$$

R_E – cena sopstvenog kapitala

R_D – cena pozajmljenog kapitala

$D/(D+E)$ – učešće pozajmljenog kapitala u ukupnim izvorima finansiranja

$E/(D+E)$ – učešće sopstvenog kapitala u ukupnim izvorima finansiranja

t – stopa poreza na dobit.

U narednom delu studije, biće detaljno prikazan obračun cene sopstvenog kapitala i cene pozajmljenog kapitala, kao i parametri koji su neophodni inputi potrebni za ovaj obračun.

3

Cena sopstvenog kapitala

Obračun cene sopstvenog kapitala i svih parametara koji ulaze u obračun

U ovoj sekciji:	Strana
Cena sopstvenog kapitala	10
Cena sopstvenog kapitala – kalkulacija primenom CAPM	11
Stopa prinosa na nerizična ulaganja	13
Beta koeficijent	15
Beta koeficijent - kalkulacija	16
Odabir beta koeficijenta – detaljno objašnjenje	17
Odabir beta koeficijenta – detaljno objašnjenje - nastavak	18
Premija za tržišni rizik	19



3 Cena sopstvenog kapitala

Cena sopstvenog kapitala

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala**
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC
- 6 Prilozi

Modeli za određivanje cene sopstvenog kapitala

Cena sopstvenog kapitala, odnosno stopa troškova sopstvenog kapitala, predstavlja stopu prinosa koju investitori očekuju od ulaganja u vlasničke hartije od vrednosti. Procena cene sopstvenog kapitala može biti zahtevan izazov, s obzirom na to da je priroda novčanih tokova veoma neizvesna u pogledu iznosa i vremena kada će se dogoditi. Svi modeli koji se koriste u ekonomskoj praksi se zasnivaju na pretpostavci o načinu na koji investitori donose finansijske odluke – investitori mogu da redukuju nivo rizika ukoliko imaju adekvatno diversifikovan portfolio. Ukupan rizik kojem su investitori izloženi se sastoji od dve komponente: sistematskog rizika i specifičnog rizika (idiosinkratski rizik). Za razliku od sistematskog rizika, koji se ne može umanjiti diversifikacijom portfolija, specifični rizik se može anulirati ulaganjem u različite hartije od vrednosti. Zbog toga je investitorima potrebno nadomestiti samo sistematski rizik i on ulazi u obračun cene sopstvenog kapitala. U ekonomskoj teoriji postoji više različitih pristupa kojima bi se mogla izračunati cena kapitala, od čega se u praksi najčešće koriste sledeći:

1. Model rasta dividendi (DGM model – Dividend growth model);
2. Model vrednovanja na bazi arbitraže (APT – Arbitrage Pricing Theory);
3. Trofaktorski model Fama i Frenč;
4. Model vrednovanja kapitalne aktive (CAPM model – Capital Asset Pricing Model).

Model rasta dividendi (DGM model)

Verzija modela rasta dividendi koja se u praksi najčešće koristi, pretpostavlja da kompanija isplaćuje dividendu koja raste po konstantnoj stopi tokom vremena i koja je nezavisna od mogućih ekonomskih šokova. Inputi koji su potrebni za izračunavanje cene sopstvenog kapitala su iznos dividende koju kompanija isplaćuje u sadašnjem trenutku, trenutna cena akcije kompanije i očekivana stopa rasta dividendi. Prva dva elementa je lako utvrditi, dok je za određivanje stope rasta dividendi potrebno ispitati očekivanja investitora. Cena sopstvenog kapitala je u ovom slučaju diskontna stopa, koja izjednačava korist investitora od dobijanja vrednosti akcije danas i prinosa od dividendi koji će uslediti u budućnosti. Zbog pretpostavki koje DGM model zahteva, smatramo da CAPM model predstavlja pouzdaniju opciju za izračunavanje cene sopstvenog kapitala.

Model vrednovanja na bazi arbitraže (APT model)

Model vrednovanja na bazi arbitraže predviđa da je prinos na bilo koju imovinu linearna funkcija n faktora poput kratkoročne kamatne stope, stope inflacije ili industrijskog indeksa. CAPM model, koji je detaljnije objašnjen u nastavku predstavlja verziju modela vrednovanja na bazi arbitraže sa jednim faktorom. Za svaki faktor koji je uključen u model, potrebno je izračunati poseban beta koeficijent i premiju za rizik, zbog čega se u praksi javlja dosta praktičnih problema. Primena APT višefaktorskog modela nailazi na brojne praktične prepreke i zahteva viši nivo subjektivnih pretpostavki, zbog čega je komplikovaniji za primenu od CAPM.

Trofaktorski model Fama i Frenč

Fama i Frenč model se može posmatrati kao trofaktorska verzija modela vrednovanja na bazi arbitraže ili unapređeni CAPM model. Faktori koji su relevantni kada je ovaj model u pitanju su: tržišni faktor, faktor veličine preduzeća i faktor knjigovodstvene/tržišne vrednosti. Iako je model do određene granice podržan empirijskim rezultatima, razvila se velika debata u vezi premije za rizik dva dodatna faktora (veličine preduzeća i knjigovodstvene/tržišne vrednosti) i toga da li su premije statistički značajne.

Odabir modela

CAPM model je jednofaktorska verzija modela vrednovanja na bazi arbitraže, gde je tržišna stopa prinosa jedini relevantni faktor (detaljnije na sledećoj strani).

Capital Asset Pricing Model jeste model koji se najčešće koristi u praksi od strane regulatornih tela i finansijskih stručnjaka, koji ima jasnu teorijsku osnovu, čija primena je simplifikovana i ne zahteva toliko subjektivnih pretpostavki u poređenju sa alternativnim metodama za obračun cene sopstvenog kapitala.

Prilikom obračuna stope troškova sopstvenog kapitala odlučili smo da koristimo CAPM, pre svega zbog toga što njegove navedene prednosti smanjuju prostor za greške prilikom kalkulacije, kao i zbog navedenih nedostataka alternativnih metoda za konkretan slučaj.



3 Cena sopstvenog kapitala

Cena sopstvenog kapitala – kalkulacija primenom CAPM

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog kapitala
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Model vrednovanja kapitalne aktive (CAPM model)

CAPM je jednofaktorski model, u kome je sistematski rizik funkcija korelacije između prinosa koji ostvaruju firme i prinosa koji se može ostvariti na tržištu. Ovaj model polazi od gorenavedene pretpostavke, a to je da se investitorima kompenzuje samo izloženost sistematskom riziku, jer se specifični rizik može ukloniti kreiranjem adekvatnog, diversifikovanog portfolija.

Model vrednovanja kapitalne aktive se najčešće koristi za izračunavanje cene sopstvenog kapitala, koja se koristi kao jedan od glavnih inputa prilikom kalkulacije prosečnog ponderisanog troška kapitala (Weighted Average Cost of Capital – WACC).

CAPM pristup je pre svega bio osmišljen za razvijeno tržište SAD. Kako bi se omogućilo korišćenje CAPM modela i za zemlje čije tržište je manje razvijeno, predviđena je zasebna premija za rizik zemlje (Country Risk Premium), ili izbor lokalne stope prinosa na nerizična ulaganja koja u sebi sadrži i premiju za veličinu kompanije i premiju za specifični rizik.

Glavne komponente stope troškova sopstvenog kapitala

Prilikom korišćenja CAPM modela, koristimo bazičnu jednačinu koja implicira da je očekivani prinos na konkretnu hartiju od vrednosti suma nerizične stope i premije za podnošenje tržišnog rizika, koja predstavlja razliku između očekivanog prinosa na tržišni portfolio i nerizične stope prinosa:

$$R_E = R_F + \beta * MRP$$

R_E – cena sopstvenog kapitala

β – beta koeficijent

MRP – premija za tržišni rizik

R_F – nerizična stopa

Glavne komponente cene sopstvenog kapitala

	Vrednost
Cena sopstvenog kapitala, EUR	12,01%
Stopa prinosa na nerizična ulaganja	5,62%
Beta koeficijent	0,83
Premija za tržišni rizik	5,50%
Korekcija za inflaciju	
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Srbiji	2,83%
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Evrozoni	1,75%
Cena sopstvenog kapitala, RSD	13,20%

Izvor: EY kalkulacija



3 Cena sopstvenog kapitala

Cena sopstvenog kapitala – kalkulacija primenom CAPM

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog kapitala
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Glavne komponente cene sopstvenog kapitala (nastavak)

Vrednost cene sopstvenog kapitala, dobijena primenom formule koja je prezentovana na prethodnoj strani, u finalnoj kalkulaciji se koriguje na sledeći način:

$$R_E \text{ pre poreza} = \frac{R_E}{1-t}$$

gde je t poreska stopa, a R_E cena sopstvenog kapitala.

Odlučili smo se za korišćenje nominalne poreske stope na dobit pravnih lica u Republici Srbiji koja iznosi 15%.

Nominalna stopa je stabilnija od efektivne stope koja neizbežno varira na godišnjem nivou, što može imati uticaj na konačnu kalkulaciju ponderisane prosečne cene kapitala. Zbog toga, pri računanju ponderisane prosečne cene kapitala za regulisana tržišta, poput telekomunikacionog i biznise koji posluju na njima, pogodnije je korišćenje nominalne poreske stope.

Glavne komponente cene sopstvenog kapitala

	Vrednost
Cena sopstvenog kapitala, EUR	12,01%
Stopa prinosa na nerizična ulaganja	5,62%
Beta koeficijent	0,83
Premija za tržišni rizik	5,50%
Korekcija za inflaciju	
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Srbiji	2,83%
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Evrozoni	1,75%
Cena sopstvenog kapitala, RSD	13,20%

Izvor: EY kalkulacija



3 Cena sopstvenog kapitala

Stopa prinosa na nerizična ulaganja

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog kapitala
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Stopa prinosa na nerizična ulaganja

Stopa prinosa na nerizična ulaganja je kamatna stopa za koju se očekuje da može biti ostvarena ulaganjem u finansijske instrumente bez rizika. U praksi, nije moguće naći investiciju koja ne nosi bilo kakav rizik.

Međutim, za potrebe procenjivanja cene sopstvenog kapitala, u poslovnoj praksi se kao nerizična stopa koriste državne dugovne hartije od vrednosti, odnosno obveznice. U slučaju ovih hartija od vrednosti izuzetno je niska verovatnoća da će doći do neplaćanja, odnosno ove obveznice imaju veoma nizak, skoro nepostojeći kreditni („default“) rizik.

Pri proceni cene sopstvenog kapitala, stopa prinosa na nerizična ulaganja služi kao mehanizam za prilagođavanje inflacije. U skladu sa promenama inflatornih očekivanja, stopa prinosa na nerizična ulaganja utiče na stopu troškova sopstvenog kapitala.

Tokom perioda povećanih inflatornih očekivanja, nerizična stopa prinosa se povećava, što posledično povećava i cenu sopstvenog kapitala. U periodima smanjenih inflatornih očekivanja, situacija je obrnuta i cena sopstvenog kapitala se smanjuje, zbog smanjenja stope prinosa na nerizična ulaganja.

Pri definisanju stope prinosa na nerizična ulaganja, tri pretpostavke se moraju odrediti kako bi dobili odgovarajuću stopu: *relevantno tržište*, *dospeće obveznice* koja se koristi kao aproksimacija stope prinosa na nerizična ulaganja i *vremenski period* korišćenih podataka za izračunavanje.

1) Pri definisanju stope prinosa na nerizična ulaganja, potrebno je odabirati relevantno tržište. Najčešće je to domaće tržište, mada se i državne obveznice neke druge zemlje mogu koristiti kao aproksimacija stope prinosa na nerizična ulaganja. Najčešće korišćene obveznice u poslovnoj praksi su: američke (za valute denominirane u USD), britanske (za valute denominirane u GBP) i nemačke državne obveznice (za valute denominirane u EUR).

2) Pored tržišta, pri definisanju stope prinosa na nerizična ulaganja, treba obratiti pažnju i na dospeće odabrane državne obveznice. Dospeće se može bazirati na:

- ▶ trajanju investicionog perioda, sa pretpostavkom da investitori žele kompenzaciju za dugoročna ulaganja, odnosno za relevantan vremenski period;
- ▶ trajanju planskog perioda, sa pretpostavkom da dugoročne obaveze treba da budu usklađene sa postojećom dugoročnom imovinom, odnosno da treba primeniti prosečan vek korišćenja sredstava (minimum 10 godina);
- ▶ trajanju regulatornog perioda, sa pretpostavkom da će regulatorne mere zaštititi vlasnike angažovanog kapitala od kretanja kamatnih stopa na tržištu do narednog revidiranja regulisanih cena.

Kada se procenjuju preduzeća koja posluju po „going concern“ principu ili dugoročne investicije u praksi se *najčešće koriste dugoročne državne obveznice, sa dospećem od 10 ili 20 godina*. Razlozi za to su sledeći:

- ▶ očekuje se da će biznis generisati neto novčane tokove, tokom neograničenog vremenskog perioda;
- ▶ stope prinosa na dugoročne nerizične obveznice reflektuju prosečan prinos koji se očekuje tokom dugoročnog perioda.

3) Treća pretpostavka tiče se vrste podataka: sadašnje ili istorijske vrednosti. Ukoliko se procenjuje istorijska stopa troškova sopstvenog kapitala, logično je uzeti u obzir prosečnu nerizičnu stopu za taj period. Ukoliko se procenjuje cena sopstvenog kapitala usmerena na buduću period, u teoriji, sadašnje stope reflektuju sva očekivanja o budućim zaradama i primerena su aproksimacija nerizične stope. Međutim, zbog volatilnosti tržišta, sadašnje stope prinosa na državne obveznice mogu biti pod uticajem anomalija tržišta. Zbog toga, u praksi se najčešće koristi prosek istorijskih vrednosti tokom određenog perioda.



3 Cena sopstvenog kapitala

Stopa prinosa na nerizična ulaganja

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala**
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC
- 6 Prilozi

Stopa prinosa na nerizična ulaganja

Za obračun prinosa na nerizična ulaganja, korišćena je stopa prinosa na evropsku obveznicu (AAA-Rated Euro Area Central Government Bond) sa dospećem od 10 godina, na koju je dodata premija za rizik zemlje Srbije, kako bi se dobila lokalna nerizična stopa prinosa koja u obzir uzima relevantno srpsko tržište.

Stopa prinosa na evropsku obveznicu

Stopa prinosa na evropsku obveznicu je preuzeta sa sajta Capital IQ i njen petogodišnji prosek iznosi 0,62%. Na tabeli u donjem desnom uglu je prikazan prosek kretanja stope prinosa na evropsku obveznicu tokom perioda od 2014. do 2018. godine, koji je korišćen u obračunu cene sopstvenog kapitala.

Premija za rizik zemlje

Premija za rizik zemlje (Country Risk Premium – CRP) predstavlja kompenzaciju za ulaganje u akcije kompanije koja posluje na tržištu određene zemlje. Akcije takve kompanije bi direktno izložile investitora rizicima koji su specifični za određenu zemlju.

Premija za rizik zemlje se dodaje na stopu prinosa na evropsku obveznicu sa rokom dospeća od 10 godina. Podatak o premiji za rizik zemlje je preuzet sa sajta profesora Aswath Damodarana, što predstavlja uobičajenu poslovnu praksu prilikom obračuna WACC stope. Premija za rizik tržišta Srbije iznosi 5,00%.

Stopa prinosa na nerizična ulaganja

Stopa prinosa na nerizična ulaganja iznosi 5,62% (prinos na evropsku obveznicu u iznosu od 0,62%, uvećan za premiju za rizik zemlje od 5,00%).

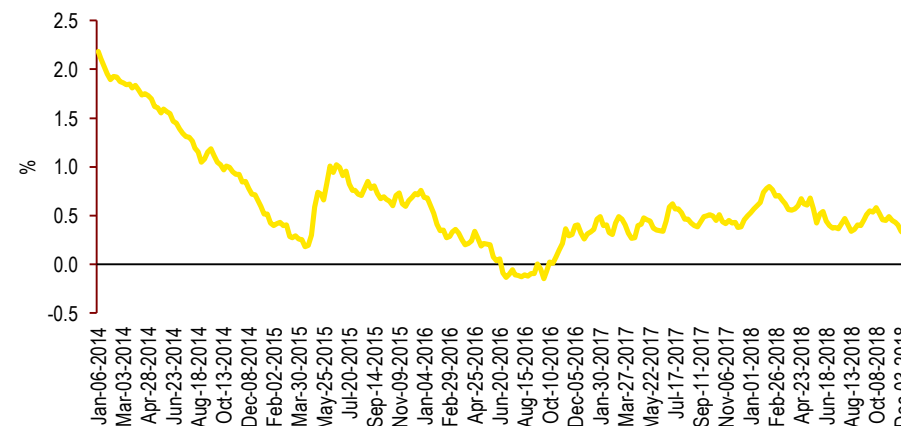
U okviru tabele u gornjem desnom uglu, žutom bojom su prikazane vrednosti stope prinosa na nerizična ulaganja i premije za rizik zemlje koje su korišćene prilikom obračuna cene sopstvenog kapitala.

Glavne komponente cene sopstvenog kapitala

	Donja granica
Cena sopstvenog kapitala, EUR	12,01%
Stopa prinosa na nerizična ulaganja	5,62%
<i>Evropska obveznica</i>	0,62%
<i>Premija za rizik zemlje</i>	5,00%
Beta koeficijent	0,83
Premija za tržišni rizik	5,50%
Korekcija za inflaciju	
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Srbiji	2,83%
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Evrozoni	1,75%
Cena sopstvenog kapitala, RSD	13,20%

Izvor: EY kalkulacija

Evropska obveznica – prinos do dospeća



Izvor: Capital IQ



3 Cena sopstvenog kapitala

Beta koeficijent

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala**
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC
- 6 Prilozi

Beta koeficijent

Kako bi se došlo do cene sopstvenog kapitala, pored stope prinosa na nerizična ulaganja i premije za tržišni rizik, potrebno je i izračunati beta koeficijent koji predstavlja meru sistemskog rizika. Značaj beta koeficijenta za cenu sopstvenog kapitala proizilazi iz koncepta sistemskog i nesistemskog rizika koji investitori snose.

Sistemski i nesistemski rizik

Sistemski rizik je rizik koji utiče na celokupno tržište ili ekonomiju i koji se ne može izbeći, jer je karakterističan za tržište kao celinu. Zbog toga se smatra rizikom koji se ne može diversifikovati ulaganjem. Neki od primera takvih rizika su rizik promene kamatnih stopa, inflatorni rizik, ekonomski ciklusi, politička nestabilnost ili prirodne katastrofe. Zajedno, oni su deo sistemskog rizika, utiču na celo tržište i sve učesnike na tržištu.

Nesistemski rizik je rizik vezan za pojedinačne hartije od vrednosti, odnosno kompanije ili industrije. Za ovu vrstu rizika karakteristično je da ne utiče na celo tržište, već na jednu kompaniju ili industriju u okviru tržišta i da se može smanjiti diversifikacijom. Neki od primera jesu poslovni rizik kompanije, rizik nelikvidnosti, promene u menadžmentu ili štrajkovi. Ukoliko investitor ima dovoljno diversifikovan portfolio, ovi rizici ne bi trebalo da imaju značajan uticaj na njegov prinos.

Pravilnom diversifikacijom portfolija, nesistemski rizik se može potpuno ukloniti i zbog toga investitori ne primaju bilo kakve kompenzacije po osnovu nesistemskog rizika. Investitori jedino moraju biti kompenzovani za preuzimanje sistemskog rizika, odnosno rizika koji se ne može diversifikovati ulaganjem. Mera sistemskog rizika je beta i predstavlja *meru rizika vlasničke hartije od vrednosti u poređenju sa rizikom čitavog tržišta*. Aproksimacija čitavog tržišta je tržišni portfolio, koji uključuje sve hartije od vrednosti dostupne na svetskom finansijskom tržištu, tako da udeo svake hartije od vrednosti u tržišnom portfoliju odgovara udelu njene tržišne vrednosti u ukupnoj tržišnoj vrednosti svih hartija.

Veće vrednosti beta koeficijenta označavaju i veći sistemski rizik kome su izloženi vlasnici akcija kompanije sa visokim beta koeficijentom. Ukoliko beta koeficijent akcije ima vrednost 1, prinos konkretne akcije, po CAPM modelu će biti jednak prinosu na tržišni portfolio. Beta koeficijenti veći od 1 ukazuju da će se prinos akcije kretati u većoj meri nego prinos tržišnog portfolija, dok beta koeficijent manji od 1 (a veći od 0), ukazuje da će se prinos akcije kretati u manjoj meri nego prinos tržišnog portfolija. Negativne vrednosti beta koeficijenta impliciraju na kretanje cene akcije, suprotno od kretanja tržišnog portfolija, dok vrednost 0 ukazuje da je kretanje cene akcije nezavisno od kretanja cene tržišnog portfolija.

Poslovni i finansijski rizik

Na beta koeficijent kompanije utiče sistematska komponenta poslovnog i finansijskog rizika. Oba faktora utiču na novčane tokove kompanije i njihovu promenljivost tokom vremena.

Poslovni rizik se sastoji od rizika povezanog sa prihodima i operativnog rizika, koji je povezan sa strukturom troškova kompanije. Na rizik povezan sa prihodima utiče: elastičnost potražnje za proizvodom/uslugom, sezonski karakter prihoda i struktura konkurencije u industriji. Sa druge strane, na operativni rizik najviše utiče relativni raspored fiksnih i varijabilnih operativnih troškova-što su fiksni operativni troškovi veći u odnosu na varijabilne operativne troškove, to je veća nesigurnost prihoda i novčanih tokova iz poslovanja.

Finansijski rizik predstavlja rizik promene neto dobitka i neto novčanih tokova, zbog korišćenja izvora finansiranja sa fiksnim troškovima, kao što su pozajmljena sredstva ili lizing. Što se kompanija više oslanja na finansiranje iz pozajmljenog kapitala, a ne iz kapitala, pripisujemo joj veći nivo finansijskog rizika.



3 Cena sopstvenog kapitala

Beta koeficijent - kalkulacija

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog kapitala
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Kalkulacija beta koeficijenta

Beta koeficijent se može izračunati na 3 načina: Ciljani beta koeficijent, Istorijski beta koeficijent i „Bottom-up“ beta koeficijent.

Izbor pristupa zavisi od uslova na lokalnom tržištu, količini i kvalitetu dostupnih informacija i toga da li je kompanija listirana na berzi.

1. Ciljani beta koeficijent

Ciljani beta koeficijent publikuju određene kompanije posle vršenja sopstvenih studija (Duff&Phelps, Damodaran, itd.), a određuje se najčešće na osnovu industrijskog proseka.

2. Istorijski beta koeficijent

Istorijski beta koeficijent se računa putem regresione analize i istorijskih podataka koji ukazuju na odnos prinosa akcije određene kompanije sa prinosima tržišnog portfolija. Prinos na akcije kompanije se bazira na kapitalnoj dobiti i dividendama. Formula koja se koristi u regresionoj analizi:

$$R_J = a + \beta * R_M$$

gde R_J predstavlja prinos akcije određene kompanije, R_M prinos na tržišni portfolijo, dok a označava sečicu regresije, a β nagib regresije. Pored ove formule, za matematičko izračunavanje beta koeficijenta koristimo i sledeću formulu:

$$\beta = \text{Cov}(R_J, R_M) / \text{Var}(R_M)$$

gde uz pomoć kovarijanse prinosa na akcije određene kompanije i prinosa na tržišni portfolio i varijanse prinosa na tržišni portfolio dobijamo beta koeficijent.

Međutim, pri računanju istorijskog beta koeficijenta bitno je obratiti pažnju na dužinu posmatranog perioda. Pri odabiru dužine posmatranog perioda treba pronaći balans između detaljnih podataka koji su prikupljeni tokom dužeg vremenskog perioda i promena karakterističnih za kompaniju, a koje se bolje oslikavaju u podacima sa kraćim vremenskim periodom. Pored dužine, treba obratiti pažnju i na frekvenciju podataka i odabir odgovarajućeg tržišnog indeksa.

Praksa je pokazala da je optimalni period za izračunavanje beta koeficijenta od 2 do 5 godina za regresiju. Korišćenjem ovog vremenskog perioda, dobija se set podataka koji je dovoljno veliki da može da proizvede statistički značajnu procenu beta koeficijenta. Ukoliko se uzmu u obzir sva ograničenja procene beta koeficijenta putem regresione analize istorijskih podataka, bilo bi poželjno da se tako dobijeni podaci o beta koeficijentu koriguju korišćenjem Bejsove ili Blumove formule.

3. „Bottom-up“ beta koeficijent

Korišćenjem ovog pristupa se eliminiše potreba za istorijskim cenama akcija kompanije koja se posmatra i smanjuje se standardna greška koja se stvara regresijom. Ovaj koeficijent se dobija korišćenjem beta koeficijenata uporedivih kompanija čijim se akcijama trguje na berzi i njihovim prilagođavanjem za razliku u finansijskom leveridžu. Prvi korak u ovom procesu je identifikacija uporedivih kompanija, odnosno onih kompanija koje imaju sličan rizik poslovanja. Pri izboru treba voditi računa o veličini kompanije, tržištu na kojem posluju i diversifikovanosti, jer ti faktori imaju uticaj na beta koeficijente pojedinačnih kompanija.

Pri posmatranju različitih industrija i kompanija u različitim zemljama, finansijski leveridž varira i zbog toga je neophodno izvršiti proces usklađivanja beta koeficijenta kompanija koje smo odabrali kao uporedive. Prvi deo ovog procesa zahteva uklanjanje efekata finansijskog leveridža („unlevering“) kako bismo za svaku uporedivu kompaniju dobili betu bez leveridža ili „asset“ betu koja reflektuje poslovni rizik imovine. Kada dobijemo betu bez leveridža, prilagođavamo je da oslikava strukturu kapitala kompanije koja je u fokusu naše analize („levering“).

Formule koje se koriste tokom „bottom-up“ pristupa su Miller i Modigliani – Miller formula. Korišćenje obe formule daje slične rezultate, ali je Milerova formula jednostavnija jer ne zahteva procenu efektivnih poreskih stopa za telekomunikacione kompanije.

Ovaj pristup se drugačije naziva i „pure-play“, a često se koristi za kompanije koje nisu listirane na berzi, one koje su prošle kroz proces restrukturiranja ili kada je standardna greška bete dobijene regresionom analizom visoka.



3 Cena sopstvenog kapitala

Odabir beta koeficijenta – detaljno objašnjenje

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog kapitala
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Obračun beta koeficijenta

Prilikom odabira beta koeficijenta, opredelili smo se za „bottom-up“ pristup, zbog velike pouzdanosti ovog pristupa, kao i zbog toga što za drugi pristup ne postoje dovoljno pouzdani podaci.

Na osnovu ovog pristupa, potrebno je prvo definisati kriterijume za odabir uporedivih kompanija, a zatim naći kompanije koje ispunjavaju određene kriterijume.

Primenjeni kriterijumi su sledeći:

- ▶ odabrane kompanije su uporedive, odnosno posluju u istoj industriji i nude relativno slične proizvode/usluge na tržištu;
- ▶ najveći deo prihoda koji generišu uporedive kompanije dolazi iz iste vrste delatnosti.

Vođeni time, odabrali smo dvanaest kompanija, koje najbolje oslikavaju delatnost kompanije u fokusu analize i imaju iskustva u pružanju telekomunikacionih usluga.

Klasifikacija kompanija se vršila na osnovu podataka sa Capital IQ sajta.

Uporedive kompanije

Kompanija	Tiker	Zemlja	D/E ratio	EY beta sa leveridžom	EY beta bez leveridža
Hrvatski Telekom d.d.	ZGSE:HT	Hrvatska	0,0252	0,6460	0,6329
Telekom Slovenije, d.d.	LJSE:TLSG	Slovenija	0,9464	0,9967	0,5164
Netia S.A.	WSE:NET	Poljska	0,1788	0,3123	0,2707
Tele2 AB (publ)	OM:TEL2 B	Švedska	0,3651	1,1766	1,0019
Deutsche Telekom AG	DB:DTE	Nemačka	0,8873	0,6990	0,4443
Orange S.A.	ENXTPA:ORA	Francuska	0,9302	0,6847	0,4336
Telefónica, S.A.	BME:TEF	Španija	1,4540	1,1621	0,5722
Telenor ASA	OB:TEL	Norveška	0,2990	0,9437	0,7858
Medijana			0,6262	0,8214	0,5443
Prosek			0,6358	0,8276	0,5822

Izvor: Capital IQ



3 Cena sopstvenog kapitala

Odabir beta koeficijenta – detaljno objašnjenje - nastavak

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog kapitala
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Odabrane kompanije posluju na području Evrope, akcijama datih kompanija se trguje na berzi, bave se istom delatnošću kao i operatori na tržištu mobilne telefonije, odnosno nude sličan portfolio proizvoda.

Nakon odabira uporedivih kompanija, preuzeti su finansijski pokazatelji koji oslikavaju poslovanje i izvršeno je prilagođavanje beta koeficijenta. Pre svega, potrebno je ukloniti efekat leveridža, a zatim korigovati beta koeficijent bez efekta leveridža za ciljani D/E racio. Obračun beta koeficijenta bez efekta leveridža se vrši primenom sledeće formule:

$$\beta_U = \beta_L * \frac{1}{1 + [(1-t) * \frac{D}{E}]}$$

β_U - beta bez leveridža (unlevered beta) β_L - beta sa leveridžom (levered beta)

D/E – odnos pozajmljenog i sopstvenog kapitala

t - poreska stopa

Nakon izvršenog uklanjanja efekta leveridža, potrebno je izvršiti prilagođavanje beta koeficijenta bez efekta leveridža za ciljani D/E racio. Ciljani D/E racio se dobija tako što se uzima medijana D/E racija za uporedive kompanije. Prilagođavanje za ciljani D/E racio se vrši primenom sledeće formule:

$$\beta_R = \beta_U * [1 + ((1 - t) * \frac{D}{E})]$$

β_R - beta korigovana za efekat ciljanog D/E racija (re-levered beta)

Glavne komponente cene sopstvenog kapitala

	Vrednost
Cena sopstvenog kapitala, EUR	12,01%
Stopa prinosa na nerizična ulaganja	5,62%
Beta koeficijent	0,83
Premija za tržišni rizik	5,50%
Korekcija za inflaciju	
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Srbiji	2,83%
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Evrozoni	1,75%
Cena sopstvenog kapitala, RSD	13,20%

Izvor: EY kalkulacija

Beta koeficijent izračunat putem bottom-up pristupa, nakon korekcija za efekat leveridža, iznosi 0,83.

U okviru tabele u gornjem desnom uglu žutom bojom prikazan je beta koeficijent korišćen prilikom obračuna stope prinosa na sopstveni kapital, odnosno cene sopstvenog kapitala.

Beta koeficijent

Beta koeficijent izračunat putem „bottom – up“ pristupa iznosi 0,83.



3 Cena sopstvenog kapitala

Premija za tržišni rizik

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog kapitala
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Premija za tržišni rizik

Premija za tržišni rizik (Market Risk Premium odnosno Equity Risk Premium) predstavlja dodatan iznos kompenzacije iznad stope prinosa na nerizična ulaganja za investitore koji ulažu na tržište akcija. Ova premija pokazuje kolika je sklonost ka riziku za prosečnog investitora.

Premija za tržišni rizik se može računati na više načina:

1. Istorijska premija – premija se dobija putem korišćenja istorijskih podataka;
2. Na bazi ankete – premija se računa kao prosek rezultata koji su dobijeni anketiranjem investitora;
3. Implicitna premija – premija se dobija korišćenjem Modela rasta dividendi.

S obzirom na to da EY ima široku bazu istorijskih informacija, za kalkulaciju premije za tržišni rizik je odabran prvi pristup – istorijska premija.

Na bazi istorijskih podataka koje EY prikuplja, ali i preporuka iz publikacije *Duff and Phelps Valuation Handbook*, konsenzus je da se koristi premija za tržišni rizik koji iznosi 5,50%.

U okviru tabele u gornjem desnom uglu žutom bojom je prikazana premija za tržišni rizik korišćena prilikom obračuna stope prinosa na sopstveni kapital, odnosno cene sopstvenog kapitala.

Glavne komponente cene sopstvenog kapitala

	Vrednost
Cena sopstvenog kapitala, EUR	12,01%
Stopa prinosa na nerizična ulaganja	5,62%
Beta koeficijent	0,83
Premija za tržišni rizik	5,50%
Korekcija za inflaciju	
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Srbiji	2,83%
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Evrozoni	1,75%
Cena sopstvenog kapitala, RSD	13,20%

Izvor: EY kalkulacija

4

Cena pozajmljenog kapitala

Obračun cene pozajmljenog kapitala i svih parametara koji ulaze u obračun

U ovoj sekciji:	Strana
Definicija cene pozajmljenog kapitala i kratak pregled	21
Cena pozajmljenog kapitala – obračun	22
Racio D/E	23



4 Cena pozajmljenog kapitala

Definicija cene pozajmljenog kapitala i kratak pregled

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog ...
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Cena pozajmljenog kapitala - definicija

Cena pozajmljenog kapitala predstavlja trošak koji kompanija snosi po osnovu zaduženja kod finansijskih institucija i/ili drugih kompanija kako bi finansirala svoje poslovanje. Ova stopa odgovara ponderisanoj prosečnoj kamatnoj stopi za različite dugoročne kredite ili stopi koja se plaća na emitovane dužničke hartije i u snažnoj je korelaciji sa aktuelnim nivoom kamatnih stopa na tržištu, finansijskim kapacitetom i rizikom kompanije, pa čak i sa fiskalnom politikom zemlje.

Cena pozajmljenog kapitala predstavlja minimalnu stopu prinosa koja se mora ostvariti na ulaganja finansirana iz pozajmljenog kapitala, da ne bi došlo do sniženja stope prinosa na akcijski kapital (uz pretpostavku da se preduzeće finansira samo iz pozajmljenog i akcijskog kapitala).

Stopa troškova pozajmljenog kapitala može se izračunati na **3 različita načina**:

- ▶ koristeći računovodstvene podatke;
- ▶ na bazi efikasnog nivoa zaduživanja;
- ▶ na bazi zbira stope prinosa na nerizična ulaganja i odgovarajuće kreditne premije specifične za kompaniju ili sektor.

Pri odabiru pristupa za korišćenje treba uzeti u obzir kvalitet i relevantnost dostupnih informacija, kako bi procena cene pozajmljenog kapitala bila što tačnija.

- 1) Računanje cene pozajmljenog kapitala **na osnovu računovodstvenih podataka** je transparentan metod, lak za proveru i uzima u obzir troškove koje je kompanija stvarno i platila. Korišćenjem računovodstvenih podataka i pregleda aktuelnih dugova dobijamo stopu koja verno oslikava kamatne stope koje već postoje u računovodstvenim knjigama kompanije.
- 2) Drugi metod za računanje cene pozajmljenog kapitala je računanje **efikasnog nivoa zaduživanja**. Ova metoda se koristi u slučajevima kada se firme zadužuju preko efikasne granice ili se zadužuju po visokim stopama.

U takvim situacijama, nivo pozajmljenog kapitala i cena pozajmljenog kapitala se prilagođavaju kako bi odgovarali efikasnom nivou koji je odredio regulator i time sprečio nagrađivanje firme za donošenje takve finansijske odluke.

- 3) Još jedan način za izračunavanje cene pozajmljenog kapitala je **zbir stope prinosa na nerizična ulaganja i odgovarajuće kreditne premije specifične za kompaniju ili sektor**. Stopa prinosa na nerizična ulaganja je kamatna stopa za koju se očekuje da može biti ostvarena ulaganjem u finansijske instrumente bez rizika, najčešće državne hartije od vrednosti, odnosno državne obveznice (detaljnije u delu Stopa prinosa na nerizična ulaganja, strana br. 13 i 14). Kreditna premija specifična za kompaniju se povećava sa povećanjem odnosa $D/(D+E)$, racija koji pokazuje odnos pozajmljenog kapitala i zbira pozajmljenog i sopstvenog kapitala, što ukazuje na viši finansijski rizik kompanije.

Odabir modela

Za obračun fer cene pozajmljenog kapitala, opredelili smo se za treći pristup, koji podrazumeva korišćenje stope prinosa na nerizična ulaganja i kreditnu premiju.



4 Cena pozajmljenog kapitala

Cena pozajmljenog kapitala – obračun

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog ...
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Cena pozajmljenog kapitala – obračun

Cena pozajmljenog kapitala je izračunata kao zbir stope prinosa na nerizična ulaganja i odgovarajuće kreditne premije specifične za kompaniju, odnosno sektor. U tabeli je prikazan uticaj stope prinosa na nerizična ulaganja na obračun cene pozajmljenog kapitala.

U obračunu je kao aproksimacija stope prinosa na nerizična ulaganja korišćena stopa prinosa na evropsku obveznicu sa dospećem od 10 godina, na koju je dodata premija za rizik zemlje Srbije, kako bi se dobila lokalna nerizična stopa prinosa koja u obzir uzima relevantno srpsko tržište. Detaljnije objašnjenje o stopi prinosa na nerizična ulaganja se nalazi na stranama br. 13 i 14.

Druga komponenta korišćena pri obračunu cene pozajmljenog kapitala je premija za specifičan dug kompanije, izračunata na osnovu podataka kompanija iz telekomunikacionog sektora, preuzetih sa sajta Capital IQ. Koristili smo podatke o korporativnim obveznicama, odnosno ceni pozajmljenog kapitala pojedine kompanije, kao i aproksimaciju nerizične stope prinosa za zemlje u kojoj se operator nalazi, kako bi odredili relevantan nivo troškova pozajmljenog kapitala. Prilikom obračuna specifične kreditne premije koristili smo kuponske stope („coupon rate“) za kompanije koje se finansiraju obveznicama i aproksimacije nerizične stope za 2018. godinu za zemlje u kojima se date kompanije nalaze. Vrednost premije za specifičan dug kompanije, dobijena je određivanjem medijane za obračunate razlike između kuponskih stopa na obveznice kompanija i nerizične stope za zemlju u kojoj se kompanija nalazi i iznosi 0,86%.

Konačno, cena pozajmljenog kapitala je izračunata kao zbir navedenih parametara, odnosno stope prinosa na nerizična ulaganja i premije za specifičan dug kompanije i iznosi 7,61%.

Glavne komponente cene pozajmljenog kapitala

	Vrednost
Cena pozajmljenog kapitala, EUR	6,48%
Stopa prinosa na nerizična ulaganja	5,62%
Specifična kreditna premija kompanije	0,86%
Korekcija za inflaciju	
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Srbiji	2,83%
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Evrozoni	1,75%
Cena pozajmljenog kapitala, RSD	7,61%

Izvor: EY kalkulacija

Kalkulacija specifične kreditne premije kompanije

Kompanija	Tiker / ID	Zemlja	Kuponska stopa korporativnih obveznica	Nerizična stopa	Specifična kreditna premija kompanije
Deutsche Telekom AG	DB:DTE	Nemačka	1,3750%	0,6286%	0,7464%
Orange S.A.	ENXTPA:ORA	Francuska	2,2975%	1,3173%	0,9802%
Telekom Austria AG	WBAG:TKA	Austrija	1,5000%	1,1795%	0,3205%
Tele2 AB (publ)	OM:TEL2 B	Švedska	2,1250%	0,6286%	1,4964%
Medijana					0,8633%
Prosek					0,8859%

Izvor: Capital IQ, EY kalkulacija



4 Cena pozajmljenog kapitala

Racio D/E

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog ...
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Racio D/E

Racio D/E predstavlja odnos pozajmljenog (D) i sopstvenog kapitala (E). Na osnovu ovog racija se dobijaju ponderi koji se koriste za obračun ponderisane prosečne cene kapitala.

Pokazatelj zaduženosti predstavlja ponder koji se koristi za izračunavanje učešća pozajmljenih izvora u ukupnim izvorima finansiranja. Ponder za učešće cene sopstvenog kapitala u ponderisanoj prosečnoj ceni kapitala se dobija kada se od 1, odnosno 100% oduzme ponder za učešće cene pozajmljenog kapitala u ukupnim izvorima finansiranja (pod pretpostavkom da se kompanija finansira samo iz pozajmljenog i sopstvenog kapitala).

$$\text{Pokazatelj zaduženosti} = \frac{D}{D + E} = 1 - \left(\frac{1}{1 + \frac{D}{E}} \right)$$

Racio D/E može biti izračunat na više načina:

- 1) Na osnovu knjigovodstvenih vrednosti pozajmljenog i sopstvenog kapitala – Ovaj metod je transparentan i lak za proveru i reviziju. Negativna strana ovog načina obračuna je što se ne zasniva na budućnosti i ne sagledava stvarnu ekonomsku vrednost kompanije. Takođe, knjigovodstvene vrednosti zavise od strategije i računovodstvene politike operatora tako da mogu varirati u slučaju promena računovodstvenih principa.
- 2) Na osnovu tržišnih vrednosti finansijskih dugova i tržišne kapitalizacije konkretne kompanije (ako je listirana na berzi) – racio se može obračunati na osnovu tržišne vrednosti pozajmljenog kapitala i kapitala kompanije, tj. tržišne kapitalizacije što u teoriji predstavlja stvarnu ekonomsku vrednost strukture kapitala kompanije. Problem sa korišćenjem tržišnih vrednosti jeste što zavise od mnogih tržišnih faktora kao što je volatilnost, očekivanja investitora, špekulacije tako da mogu imati visok nivo fluktuacija i biti veoma nestabilne.
- 3) Na osnovu ciljanog racija ili tržišnog racija (industrijskog proseka) – ovaj metod se bazira na optimalnoj strukturi kapitala koju definiše regulator. Razlog za primenu ovog metoda je da obezbedi da firme koje su previše zadužene nisu nagrađene za ovakvu finansijsku odluku. Ovo se rešava tako što se uzima u obzir struktura kapitala efikasnog operatora što može biti veoma subjektivno.

Uporedive kompanije

Kompanija	Tiker	Zemlja	D/E racio	EY beta sa leveridžom	EY beta bez leveridža
Hrvatski Telekom d.d.	ZGSE:HT	Hrvatska	0,0252	0,6460	0,6329
Telekom Slovenije, d.d.	LJSE:TLSG	Slovenija	0,9464	0,9967	0,5164
Netia S.A.	WSE:NET	Poljska	0,1788	0,3123	0,2707
Tele2 AB (publ)	OM:TEL2 B	Švedska	0,3651	1,1766	1,0019
Deutsche Telekom AG	DB:DTE	Nemačka	0,8873	0,6990	0,4443
Orange S.A.	ENXTPA:ORA	Francuska	0,9302	0,6847	0,4336
Telefónica, S.A.	BME:TEF	Španija	1,4540	1,1621	0,5722
Telenor ASA	OB:TEL	Norveška	0,2990	0,9437	0,7858
Medijana			0,6262	0,8214	0,5443
Prosek			0,6358	0,8276	0,5822

Izvor: Capital IQ

Metode obračuna D/E racija

Opredelili smo se za ciljani (tržišni) racio, pre svega zbog navedenih nedostataka prvog načina, kao i zbog nedovoljnih podataka za primenu drugog načina obračuna pokazatelja zaduženosti. Prilikom obračuna korišćena je medijana izračunatog D/E racija uporedivih kompanija koja iznosi 0,63 (podaci preuzeti sa sajta Capital IQ).

5

Pregled stope WACC

Pregled svih parametara korišćenih za kalkulaciju ponderisane prosečne cene kapitala

U ovoj sekciji:	Strana
Sumarni pregled svih parametara	25



5 Pregled stope WACC

Sumarni pregled svih parametara

1 Rezime
2 Metodologija
3 Cena sopstvenog kapitala
4 Cena pozajmljenog kapitala
5 Pregled stope WACC
6 Prilozi

Pregled ponderisane prosečne cene kapitala	Vrednost
Cena sopstvenog kapitala (pre poreza), EUR	12,01%
Stopa prinosa na nerizična ulaganja+Premija za tržišni rizik zemlje	5,62%
Beta koeficijent	0,83
Premija za tržišni rizik	5,50%
Cena pozajmljenog kapitala (pre poreza), EUR	6,48%
Stopa prinosa na nerizična ulaganja+Premija za tržišni rizik zemlje	5,62%
Kreditna premija	0,86%
D / E	0,63
E / (D+E)	0,61
D / (D+E)	0,39
Poreska stopa	15,00%
WACC pre poreza, nominalan, u EUR	9,88%
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Srbiji	2,83%
Dugoročna projektovana stopa inflacije u Evrozoni	1,75%
Cena sopstvenog kapitala pre poreza, RSD	13,20%
Cena pozajmljenog kapitala, RSD	7,61%
WACC pre poreza, nominalan, u RSD	11,05%

Izvor: EY kalkulacija

EY obračun stope WACC

Cena sopstvenog kapitala izražena u domaćoj valuti RSD iznosi 13,20%.

Cena pozajmljenog kapitala izražena u domaćoj valuti RSD iznosi 7,61%.

Na dan 31.12.2018. ponderisana prosečna cena kapitala pre poreza, izražena u domaćoj valuti RSD, za tržište mobilne telefonije iznosi 11,05%.

Korekcija WACC stope iz EUR u RSD

Parametri korišćeni za kalkulaciju cene sopstvenog kapitala i cene pozajmljenog kapitala su prikazani za valutu EUR. EY je izvršio korekciju cene sopstvenog kapitala i cene pozajmljenog kapitala korišćenjem Fišerove formule:

$$\frac{(1 + Ke) * [1 + \pi_S]}{[1 + \pi_E]} - 1$$

K – cena pojedinog izvora finansiranja;

π_S – projektovana dugoročna inflacija za Srbiju;

π_E – projektovana dugoročna inflacija za Evropu.

Korišćenjem Fišerove formule, prilagodili smo komponente ponderisane prosečne cene kapitala tako da u konačnoj kalkulaciji sve vrednosti budu iskazane u valuti Republike Srbije (RSD).

Projektovana stopa inflacije za Srbiju je 2,83%, što predstavlja šestogodišnji prosek projektovanih vrednosti dugoročne inflacije za Srbiju.

Projektovana stopa inflacije za Evrozonu je 1,75%, što predstavlja šestogodišnji prosek projektovanih vrednosti dugoročne inflacije za Evrozonu.

Podaci korišćeni u navedenim kalkulacijama su preuzeti sa sajta Međunarodnog monetarnog fonda.

6

Prilozi

Pregled finansijskih izveštaja

U ovoj sekciji:	Strana
Telekom Srbija a.d. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja	27
Telekom Srbija a.d. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans uspeha	28
Telenor d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja	29
Telenor d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans uspeha	30
VIP Mobile d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja	31
VIP Mobile d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans uspeha	32
Globaltel d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja	33
Globaltel d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans uspeha	34

**6 Prilozi****Telekom Srbija a.d. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja**

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC

6 Prilozi**Bilans stanja**

Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.	Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.
Aktiva	243.594.073	193.457.879	Pasiva	243.594.073	193.457.879
Stalna imovina	199.377.996	159.903.854	Kapital	141.682.448	135.969.662
Nematerijalna ulaganja	12.431.978	9.325.866	Aksijski kapital	100.000.000	100.000.000
Nekretnine, postrojenja i oprema	85.681.102	82.406.422	Ostali kapital	8.588	8.588
Dugoročni finansijski plasmani	101.175.922	68.021.083	Rezerve	589.634	589.634
Dugoročna potraživanja	88.994	150.483	Otkupljene sopstvene akcije	16.502.510	16.502.510
Odložena poreska sredstva	5.750.003	5.726.693	Neraspoređena dobit	57.586.736	51.873.950
Obrtna imovina	38.466.074	27.827.332	Dugoročna rezervisanja i obaveze	55.649.317	21.879.708
Zalihe	4.759.528	3.755.104	Dugoročne obaveze	54.052.101	20.219.987
Potraživanja po osnovu prodaje	11.277.944	12.413.860	Dugoročna rezervisanja	1.597.216	1.659.721
Potraživanja iz specifičnih poslova i druga potraživanja	978.158	705.439	Kratkoročne obaveze	46.262.308	35.608.509
Kratkoročni finansijski plasmani	1.181.066	800.829	Kratkoročne finansijske obaveze	18.091.333	16.738.566
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	8.678.926	5.077.630	Primljeni avansi, depoziti i kaucije	205.525	98.421
Aktivna vremenska ograničenja	11.590.452	5.074.470	Obaveze iz poslovanja	15.541.539	11.828.522
			Ostale kratkoročne obaveze i PVR	1.162.286	6.212.046
			Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost	118.512	620.564
			Obaveze za ostale poreze, doprinose i druge dažbine	26.862	110.390
			Pasivna vremenska razgraničenja	11.116.251	5.386.166

Izvor: Finansijski izveštaji za 2018. godinu

**6 Prilozi****Telekom Srbija a.d. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans uspeha**

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC

6 Prilozi**Bilans uspeha**

Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.	Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.
Poslovni prihodi	85.618.530	85.852.191	Finansijski prihodi	3.679.399	5.668.593
Prihodi od prodaje robe	577.142	581.999	Finansijski rashodi	(1.707.529)	(1.925.850)
Prihodi od prodaje proizvoda i usluga	84.874.178	85.046.981	Neto efekat usklađivanja vrednosti	(561.924)	(560.870)
Prihodi od premija, subvencija, dotacija	65.040	118.914	Ostali prihodi	1.830.366	1.062.976
Drugi poslovni prihodi	102.170	104.297	Ostali rashodi	(2.090.574)	(584.104)
Poslovni rashodi	(75.861.342)	(73.489.243)	Dobitak pre poreza	10.906.926	16.023.693
Nabavna vrednost prodate robe	(471.687)	(531.749)	Poreski rashod perioda	(758.331)	(1.195.714)
Prihodi od aktiviranja učinaka i robe	31.359	45.203	Odloženi poreski prihodi/rashodi perioda	23.310	(279.791)
Troškovi materijala	(9.602.819)	(8.594.425)	Neto dobitak	10.171.905	14.548.188
Troškovi goriva i energije	(1.427.610)	(1.328.724)			
Troškovi zarada, naknada i ostali troškovi	(17.483.417)	(12.874.207)			
Troškovi proizvodnih usluga	(28.205.576)	(29.986.881)			
Troškovi amortizacije	(15.919.109)	(16.140.977)			
Troškovi dugoročnih rezervisanja	(18.368)	(127.216)			
Nematerijalni troškovi	(2.764.115)	(3.950.267)			
Poslovni dobitak	9.757.188	12.362.948			

Izvor: Finansijski izveštaji za 2018. godinu

**6 Prilozi****Telenor d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja**

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC

6 Prilozi**Bilans stanja**

Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.	Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.
Aktiva	48.619.404	51.656.363	Pasiva	48.619.404	51.656.363
Stalna imovina	30.851.642	34.177.586	Kapital	31.523.590	32.629.912
Nematerijalna imovina	15.303.639	16.848.029	Osnovni kapital	14.359.100	14.359.100
Nekretnine, postrojenja i oprema	13.188.975	13.307.378	Neraspoređeni dobitak	17.164.490	18.270.812
Dugoročni finansijski plasmani	1.123.784	2.862.294	Dugoročna rezervisanja i obaveze	1.856.175	1.766.184
Dugoročna potraživanja	1.235.244	1.159.885	Dugoročne obaveze	1.443.302	1.269.552
Obrtna imovina	17.767.762	17.478.777	Dugoročna rezervisanja	412.873	496.632
Zalihe	2.619.655	2.078.083	Odložene poreske obaveze	61.375	254.127
Potraživanja po osnovu prodaje	9.361.932	9.829.441	Kratkoročne obaveze	15.178.264	17.006.140
Potraživanja iz specifičnih poslova	321.724	369.687	Kratkoročne finansijske obaveze	2.882.235	2.770.556
Druga potraživanja	340.307	178.931	Primljeni avansi, depoziti i kaucije	158.266	191.106
Kratkoročni finansijski plasmani	2.120.194	944.167	Obaveze iz poslovanja	3.945.683	3.229.508
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	984.806	1.407.649	Ostale kratkoročne obaveze	471.595	391.016
Aktivna vremenska ograničenja	2.019.144	2.670.819	Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost	311.085	290.654
			Obaveze za ostale poreze, doprinose i druge dažbine	253.115	401.279
			Pasivna vremenska ograničenja	7.156.285	9.732.021

Izvor: Finansijski izveštaji za 2018. godinu

**6 Prilozi****Telenor d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans uspeha**

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC

6 Prilozi**Bilans uspeha**

Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017	Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.
Poslovni prihodi	43.949.787	45.799.420	Finansijski prihodi	567.623	726.366
Prihodi od prodaje robe	6.993.421	5.832.224	Finansijski rashodi	(701.159)	(792.193)
Prihodi od prodaje proizvoda i usluga	36.293.471	39.241.824	Neto efekat usklađivanja vrednosti	(325.623)	(309.622)
Drugi poslovni prihodi	662.895	725.372	Ostali prihodi	67.993	118.022
Poslovni rashodi	(32.377.557)	(34.155.759)	Ostali rashodi	(113.563)	(709.647)
Nabavna vrednost prodane robe	(8.809.074)	(8.872.094)	Dobitak pre oporezivanja	11.067.501	10.676.587
Prihodi od aktiviranja učinaka i robe	26.893	35.501	Poreski rashod perioda	(1.894.577)	(1.857.814)
Troškovi materijala	(525.035)	(466.590)	Odloženi poreski prihodi perioda	153.897	171.087
Troškovi goriva i energije	(498.397)	(449.008)	Neto dobitak	9.326.821	8.989.860
Troškovi zarada, naknada i ostali troškovi	(2.358.555)	(2.371.575)			
Troškovi proizvodnih usluga	(11.333.130)	(13.098.190)			
Troškovi amortizacije	(5.447.817)	(5.565.104)			
Troškovi dugoročnih rezervisanja	-	-			
Nematerijalni troškovi	(3.432.442)	(3.368.699)			
Poslovni dobitak	11.572.230	11.643.661			

Izvor: Finansijski izveštaji za 2018. godinu

**6 Prilozi****VIP Mobile d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja**

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC

6 Prilozi**Bilans stanja**

Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.	Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.
Aktiva	43.057.064	41.428.704	Pasiva	43.057.064	41.428.704
Stalna imovina	27.658.516	29.131.187	Kapital	-	-
Nematerijalna imovina	17.692.790	18.953.230	Osnovni kapital	6.349.273	6.349.273
Nekretnine, postrojenja i oprema	9.965.726	9.638.712	Nerealizovani gubici po osnovu HOV	7.054	15.273
Dugoročna potraživanja	-	539.245	Neraspoređeni dobitak	1.630.853	2.716.009
Odložena poreska sredstva	39.773	45.283	Gubitak	(62.047.178)	(65.662.795)
Obrtna imovina	15.358.775	12.252.234	Dugoročna rezervisanja i obaveze	6.084.514	89.577.948
Zalihe	1.883.152	2.094.345	Dugoročne obaveze	4.993.722	88.546.496
Potraživanja po osnovu prodaje	5.372.097	3.749.171	Dugoročna rezervisanja	1.090.792	1.031.452
Druga potraživanja	289.573	294.243	Kratkoročne obaveze	91.046.656	8.463.501
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	1.172.368	445.411	Kratkoročne finansijske obaveze	83.906.346	1.510.527
Aktivna vremenska ograničenja	6.641.585	5.669.064	Primljeni avansi, depoziti i kaucije	1.262.978	1.260.955
			Obaveze iz poslovanja	3.326.558	3.016.844
			Ostale kratkoročne obaveze	22.888	31.337
			Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost	62.858	23.846
			Obaveze za ostale poreze, doprinose i druge dažbine	6.226	-
			Pasivna vremenska ograničenja	2.458.802	2.619.992
			Gubitak iznad visine kapitala	(54.074.106)	(56.612.745)

Izvor: Finansijski izveštaji za 2018. godinu

**6 Prilozi****VIP Mobile d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans uspeha**

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC

6 Prilozi**Bilans uspeha**

Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.	Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.
Poslovni prihodi	30.583.995	27.275.389	Finansijski prihodi	526.503	4.057.616
Prihodi od prodaje robe	8.429.653	6.472.274	Finansijski rashodi	(440.253)	(258.972)
Prihodi od prodaje proizvoda i usluga	21.813.633	20.332.704	Neto efekat usklađivanja vrednosti	(305.270)	(318.916)
Drugi poslovni prihodi	340.709	470.411	Ostali prihodi	194.369	586.698
Poslovni rashodi	(28.558.249)	(28.126.172)	Ostali rashodi	(379.493)	(481.667)
Nabavna vrednost prodane robe	(7.504.997)	(6.580.861)	Dobitak pre oporezivanja	1.621.602	2.744.624
Prihodi od aktiviranja učinaka i robe	141.325	91.409	Odloženi poreski prihodi/rashodi perioda	9.251	(28.615)
Troškovi materijala	(203.358)	(163.198)	Neto dobitak	1.630.853	2.716.009
Troškovi goriva i energije	(382.378)	(326.394)			
Troškovi zarada, naknada i ostali troškovi	(3.107.551)	(2.808.815)			
Troškovi proizvodnih usluga	(11.135.726)	(11.727.632)			
Troškovi amortizacije	(5.047.883)	(5.383.226)			
Troškovi dugoročnih rezervisanja	(15.650)	(45.351)			
Nematerijalni troškovi	(1.302.031)	(1.182.204)			
Poslovni dobitak / gubitak	2.025.746	(850.783)			

Izvor: Finansijski izveštaji za 2018. godinu

**6 Prilozi***Globaltel d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans stanja*

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC

6 Prilozi**Bilans stanja**

Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.	Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.
Aktiva	28.315	23.091	Pasiva	28.315	23.091
Stalna imovina	2.390	3.337	Kapital		
Nekretnine, postrojenja i oprema	2.205	3.152	Osnovni kapital	2.726	2.726
Dugoročni finansijski plasmani	185	185	Gubitak	(39.341)	(17.973)
Obrtna imovina	25.925	19.754	Dugoročna rezervisanja i obaveze	768	18.157
Zalihe	2.781	5.006	Dugoročne obaveze	768	18.157
Potraživanja po osnovu prodaje	21.311	11.855	Dugoročna rezervisanja	-	-
Druga potraživanja	136	461	Kratkoročne obaveze	64.162	20.181
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	487	1.190	Kratkoročne finansijske obaveze	33.415	8.564
Porez na dodatu vrednost	1.210	1.242	Obaveze iz poslovanja	28.461	9.351
			Ostale kratkoročne obaveze	2.286	2.266
			Gubitak iznad visine osnovnog kapitala	(36.615)	(15.247)

Izvor: Finansijski izveštaji za 2018. godinu

**6 Prilozi***Globaltel d.o.o. Beograd: Finansijski izveštaji – bilans uspeha*

- 1 Rezime
- 2 Metodologija
- 3 Cena sopstvenog kapitala
- 4 Cena pozajmljenog kapitala
- 5 Pregled stope WACC

6 Prilozi**Bilans uspeha**

Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.	Pozicija (RSD 000)	31.12.2018.	31.12.2017.
Poslovni prihodi	30.280	18.652	Finansijski prihodi	7	24
Prihodi od prodaje robe	1.258	12.174	Finansijski rashodi	(619)	(467)
Prihodi od prodaje proizvoda i usluga	29.022	6.478	Neto efekat usklađivanja vrednosti	(4)	-
Poslovni rashodi	(50.943)	(30.551)	Ostali prihodi	3	-
Nabavna vrednost prodane robe	(4.293)	(1.360)	Ostali rashodi	(92)	(101)
Troškovi materijala	(949)	(1.098)	Dobitak pre oporezivanja	-	-
Troškovi zarada, naknada i ostali troškovi	(9.331)	(4.680)	Gubitak pre oporezivanja	(21.368)	(12.443)
Troškovi proizvodnih usluga	(32.483)	(19.631)	Poreski rashod perioda	-	-
Troškovi amortizacije	(1.124)	(914)	Neto dobitak	-	-
Nematerijalni troškovi	(2.763)	(2.868)	Neto gubitak	(21.368)	(12.443)
Poslovni gubitak	(20.663)	(11.899)			

Izvor: Finansijski izveštaji za 2018. godinu

EY | Assurance | Tax | Transactions | Advisory

About EY

EY is a global leader in assurance, tax, transaction and advisory services. The insights and quality services we deliver help build trust and confidence in the capital markets and in economies the world over. We develop outstanding leaders who team to deliver on our promises to all of our stakeholders. In so doing, we play a critical role in building a better working world for our people, for our clients and for our communities.

EY refers to the global organization, and may refer to one or more, of the member firms of Ernst & Young Global Limited, each of which is a separate legal entity. Ernst & Young Global Limited, a UK company limited by guarantee, does not provide services to clients. For more information about our organization, please visit ey.com.

Ernst & Young LLP is a client-serving member firm of Ernst & Young Global Limited operating in the US.

© 2019 Ernst & Young LLP.
All Rights Reserved.